

Årsberetning for Nasjonalmuseet 2023

INNLEDNING

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design ble etablert som en stiftelse 1. juli 2003. Stiftelsen utvikler, forvalter, forsker på, tilgjengeliggjør og formidler Norges største samling av kunst, arkitektur og design. Stiftelsen driver museumsvirksomhet i Oslo, sender utstillinger på turné og låner ut kunst til museer og gallerier i inn- og utland, og spiller en aktiv rolle i kunst- og museumssektoren.

Utstillingsarena i Oslo i 2023 var i all hovedsak det nye Nasjonalmuseet på Brynjulf Bulls plass 3. Museet drifter også Nasjonalmuseet – Arkitektur på Bankplassen 3 og Villa Stenersen i Tuengen allé 10 c samt Stasjonsmesterbygningen på Brynjulf Bulls plass 2.

Det nye Nasjonalmuseet på Brynjulf Bulls plass 3 er arbeidsted for de fleste av museets ansatte. Museet disponerer også flere faste og midlertidige magasiner for oppbevaring av kunst.

ET OVERBLIKK PÅ ÅRET

2023 var det første hele året med et åpent nytt museumsbygg på Brynjulf Bulls plass. 1 246 000 personer besøkte museet i løpet av året, og av disse besøkte 721 600 utstillingene. Antall medlemmer var over 33 000 på sitt høyeste, og lå stabilt på ca. 30 000.

I tillegg til den faste samlingspresentasjonen som fyller store deler av museet, og Søylerommet der verk fra The Fredriksen Family Art Collection vises, ble 14 midlertidige utstillinger vist i museet. «Skakke folkedrakter» var en ny turnerende utstilling.

Museet holdt 3 432 omvisninger og 370 arrangementer i egen regi, i tillegg til 134 utleiearrangementer. Blant arrangementene i egen regi var fire fredagskvelder med utvidet åpningstid og gratis inngang for alle eller de under 25 år, med omfattende formidlingstilbud. Blant utleiearrangementene var presse møtene til NATOs utenriksminister møte.

Nasjonalmuseet – Arkitektur og Villa Stenersen holdt stengt nesten hele året på grunn av nødvendige rehabiliteringsarbeider.

Nasjonalmuseet har også i 2023 fått mye oppmerksomhet i inn- og utland. Det nye Nasjonalmuseet var hovedanbefalingen i New York Times' reiseguide til Oslo, og ble kåret til et av de seks beste nye museene i verden av det toneangivende, internasjonale magasinet Conde Nast Traveller.

Det permanente, interaktive barneverkstedet «Urskogen Silva» vant priser under Gulltaggen og Visuelt-prisen. Museet vant også Visuelt-priser for digitale flater og skilt i museet. Museets sommer-markedsføringskampanje vant European Excellence Award. Belysningen i utstillingsrommene i det nye museet vant Norsk lyspris for beste innendørsprosjekt. Det nye Nasjonalmuseet ble nominert til Oslo bys arkitekturpris og EUs arkitekturpris EUmies Awards.

I september ble det kunngjort at Norge blir vertskap for det internasjonale museumsforbundet ICOMs komite for konservering sin triennale-konferanse i 2026, med Nasjonalmuseet som hovedarrangør.

I januar ble det klart at Karin Hindsbo ikke ønsket en ny åremålsperiode som direktør for museet. Hun hadde sin siste arbeidsdag 26. mai. Ingrid Røynesdal ble presentert som ny direktør i juni, og tiltrådte 2. oktober. Administrasjonsdirektør Rune Bjerkås var konstituert direktør i interimperioden.

STYRETS ARBEID

Styret avholdt ni ordinære og fem ekstraordinære møter i 2023.

Hovedårsaken til det høye antallet ekstraordinære møter var rekrutteringsprosessen for ny direktør. Det ble etablert et ansettelsesutvalg, engasjert et rekrutteringsbyrå til å bistå styret i arbeidet, og et samlet styre ble hyppig oppdatert. Søknadsfristen til direktørstillingen ble satt til slutten av april og det kom inn 33 søknader. Styret besluttet å tilby Ingrid Røynesdal stillingen som ny direktør. Hun startet 2. oktober, og var med på de siste tre styremøtene i 2023.

Utenom dette gjennomførte styret et ordinært arbeidsår som inkluderte en styreevaluering på slutten av året. Denne vil danne grunnlaget for styrets videre arbeid.

I det kommende året vil styret blant annet rette søkelyset mot ressursbalansering og bærekraftig drift, ut fra museets gjeldende strategi og de økonomiske forutsetningene som følger av et balansert budsjett.

Styret i Nasjonalmuseet består av syv medlemmer. Tre personer er oppnevnt av Kulturdepartementet: Maria Moræus Hanssen (styrets leder), Ellen Tveit Klingenberg (nestleder) og Jan Grue. Ett styremedlem er oppnevnt av Stiftelsen Kunstindustrimuseet: Axel Fredrick Meyer, og ett av Stiftelsen Arkitekturmuseet: Mari Hvattum. De ansattes representanter er Vibeke Waallann Hansen og Ann Kristin Sørli.

PERSONAL OG ARBEIDSMILJØ

Ansettelsesforhold

Ved utgangen av 2023 hadde Nasjonalmuseet 350 fast ansatte, 26 midlertidig ansatte (herunder 19 vikarer) og 28 tilkallingsvikarer, til sammen 404 ansatte. Omregnet til årsverk tilsvarer dette 306,33 faste årsverk, og 4,6 midlertidige årsverk (vikariafer er holdt utenfor de midlertidige årsverkene).

283 ansatte var i 100 prosent stilling, mens 87 ansatte jobbet deltid. De siste 34 ansatte er tilkallingsvikarer og vikarer tilknyttet Nasjonalmuseet gjennom timeavtaler.

Per desember jobbet 95 ansatte i deltidsstillinger. 52 av dem svarte på en undersøkelse om ufrivillig deltid, og 50 prosent av disse svarte at de ønsket økt stillingsgrad. Ufrivillig deltid ble også karlagt i januar. På grunn av museets turnusarbeid er det hensiktsmessig med en viss andel deltidsarbeidende.

Per november var 64,1 prosent av de deltidsansatte kvinner og 35,9 prosent menn, mens for midlertidige ansatte var 81,5 prosent kvinner og 18,5 prosent menn.

Fagorganisering

Nasjonalmuseet har tett samarbeid med de tre arbeidstakerorganisasjonene Forskerforbundet, Negotia og Norsk Tjenestemannslag. Arbeidsgiver har opptil to møter i måneden med de tillitsvalgte. Dette er viktige fora for å sikre arbeidet med likestilling og mot diskriminering i rekrutteringsprosessene når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelser, samt utviklings- og tilretteleggingsmuligheter.

Kjønnslikestilling

Kjønnsfordelingen blant Nasjonalmuseets ansatte er 61,5 prosent kvinner og 38,5 prosent menn. Ved årets slutt var det tre kvinner og fire menn i ledergruppen. I seksjonsledergruppen er det åtte kvinner og fem menn.

Lønns gjennomsnittet uten ansatte i lederstillinger var 626 521 kroner, 627 467 kroner for kvinner og 624 845 kroner for menn. Lønns gjennomsnittet for alle ansatte, medregnet ledere, var 650 394 kroner totalt, 647 581 kroner for kvinner og 655 243 kroner for menn. Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn har blitt mindre. Organisasjonen har et bevisst forhold til temaet, og jobber for utjevning av skjevheter på bakgrunn av kjønn og andre forhold som ikke skal skape lønnsforskjell. Dette skjer i samarbeidet mellom ledelsen og de tillitsvalgte.

Prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og mot diskriminering

Nasjonalmuseets likestillingsarbeid er forankret i strategier, personalpolitikk, og retningslinjer, blant annet museets etiske retningslinjer. Det er etablerte retningslinjer for å hindre generell trakassering, konflikter, mobbing, og seksuell trakassering, med tilhørende varslingsystem. Arbeidet med å fremme likestilling og hindre diskriminering er ellers inkludert i den øvrige personalpolitikken i Nasjonalmuseet.

Nasjonalmuseet arbeider aktivt, målrettet og planmessig med å fremme likestilling og mangfold, og for å hindre diskriminering. Arbeidet omfatter rekruttering, lønns- og arbeidsvilkår, forfremmelser, utviklingsmuligheter, tilrettelegging, samt muligheter for å kombinere arbeid og familieliv.

I desember 2023 satte Nasjonalmuseet i gang en større risikovurdering knyttet til likestilling og diskriminering. Tillitsvalgte, verneombud, ledere og andre ansatte kunne delta i arbeidet. Som følge av risikovurderingen lages det en handlingsplan med tiltak. Handlingsplanen skal ferdigstilles i løpet av våren 2024, og vil bli gjennomgått i arbeidsmiljøutvalget og med de tillitsvalgte. Tiltakene vil bli gjennomført innen sommeren 2024.

Nasjonalmuseet har hatt et større arbeid med revidering av rekrutteringsrutinen, der søkelyset har vært rettet mot mangfold.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Nasjonalmuseet gjennomfører årlig vernerunder for å kartlegge det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet, sannsynlighet for uønskede hendelser og mulige risikoer. På bakgrunn av vernerundene blir det utarbeidet planer og gjennomført tiltak for å redusere risikobildet. I kartleggingen av det fysiske arbeidsmiljøet deltar hovedverneombud, verneombud, bedriftshelsetjenesten og HMS-ansvarlig sammen med ledere i den aktuelle enheten.

I 2023 har Nasjonalmuseet tatt i bruk et nytt avvikssystem for å avdekke og melde feil og mangler i publikums- og arbeidsområdene. Innmeldte avvik er retningsgivende for den årlige HMS-revisjonen.

Nasjonalmuseet har avtale med Avonova om bedriftshelsetjenester.

Sykefravær

Sykefraværet i 2023 var på 6,4 prosent, en økning på 0,9 prosentpoeng fra 2022. Denne økningen kan blant annet knyttes til økt aktivitet som følge av et nytt, åpent museumsbygg. Antall ansatte ved museet har økt, uten at det er ansatt flere ledere. Dette har medført et stort kontrollspenn for enkelte ledere. I tillegg er sykefraværet knyttet til sesongrelatert sykdom. Sykefraværet følges kontinuerlig opp med konkrete handlingsplaner og tiltak.

Det var ni utfak av foreldrepermisjon i løpet av året, med et snitt på 26,4 uker.

Andre undersøkelser og kartlegginger

Nasjonalmuseet gjennomfører medarbeiderundersøkelser hvert annet år. Forrige gang var i 2022.

Nasjonalmuseet startet høsten 2022 en evaluering av organisasjonsmodellen som ble innført i 2018. Formålet med evalueringen var å sikre at Nasjonalmuseet er organisert hensiktsmessig. I 2023 ble noen tiltak gjennomført som et resultat av funnene i organisasjonsevalueringen, og flere tiltak følger i 2024.

FORSKNING OG UTVIKLING

Forskning står sentralt i Nasjonalmuseets samfunnsoppdrag. Museet driver fri forskning, hovedsakelig innenfor fagfeltene kunsthistorie, konservering, kunstformidling og museologi. Utviklingsarbeidet utføres innen en rekke museumsfaglige områder, med digital samlingsforvaltning og nye formidlingspraksiser blant de prioriterte.

Det arbeides kontinuerlig med tilgjengeliggjøring av samlingen og videreutvikling av museets forskningsbibliotek og dokumentasjonsarkiv.

I samarbeid med Universitetsforlaget utgir Nasjonalmuseet det vitenskapelige, kunsthistoriske tidsskriftet *Kunst og Kultur*, som publiserer ny forskning innen temaer som billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur. Nasjonalmuseet er ansvarlig for rekruttering av redaktør og er til enhver tid representert i redaksjonsrådet.

Nasjonalmuseet er akkreditert som forskningsorganisasjon av Norges forskningsråd. Museet har 13 fast ansatte med doktorgrad/ph.d. I 2023 ble to ph.d.-prosjekter innen konservering påbegynt, i samarbeid med henholdsvis Universitetet i Oslo og Universitetet i Amsterdam. Prosjektene er fullfinansiert av museet. I tillegg startet en av museets ansatte en ph.d. innen kunsthistorie ved Universitetet i Oslo.

Nasjonalmuseet inngikk i 2023 et doktorgradssamarbeid med Det humanistiske fakultet ved Universitetet i Oslo, som vil omfatte fire stipendiatstillinger. Målet med avtalen er å bidra til å styrke institusjonenes forskningsmiljøer, og videreutvikle den faglige kontakten mellom miljøene. Stipendene finansieres gjennom museets samarbeidsavtale med Fredriksen Family Art Company. Rekruttering for første stipendiatstilling ble gjennomført i 2023.

Videre samarbeider museet om forskningsprosjekter med blant andre Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, og Getty Foundation (USA).

Forskningsresultatene synliggjøres i museets utstillinger, katalogutgivelser og foredrag, samt i eksterne publikasjoner og konferanseinnlegg. I 2023 publiserte museets fagpersoner syv vitenskapelige artikler/bokkapitler (fagfelleverderte), en vitenskapelig bok og 27 andre fagartikler. I tillegg var museets ansatte redaktører for syv bok-/katalogutgivelser, og holdt til sammen 47 foredrag/ konferansepresentasjoner.

I 2023 arrangerte museet to omfattende forskningskonferanser; «Past and Future: Nordic Design History Reassessed» og «Bridging the gap. Synergies between art history and conservation» – som ga stor eksponering og oppmerksomhet internasjonalt. Førstnevnte ble arrangert i samarbeid med Nordisk Designforum, som representerer Syddansk Universitet, Design Museum (Finland), Konstfack (Sverige) og Hönnunarsafn/Museum of Design and Applied Art (Island). Sistnevnte ble arrangert i samarbeid med Universitetet i Oslo, Universitetet i Amsterdam, Universitetet i Cambridge og Cultural Heritage Agency of the Netherlands, og vil resultere i en vitenskapelig publikasjon utgitt av forlaget Archetype Publications.

Det ble i 2023 etablert et felles redelighetsutvalg for Nasjonalmuseet, Stiftelsen Norsk Folkemuseum, Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) og Teknisk Museum. Utvalgets oppgave er å bistå institusjonene ved mistanke om at det har forekommet brudd på anerkjente forskningsetiske normer.

BÆREKRAFT

Nasjonalmuseet er Miljøfyrtårn-sertifisert, og rapporterte våren 2023 på kriteriene for CO2-reduksjon innenfor avfallshåndtering, energibruk, og transport for 2022. Målingene viser at museets arbeid med CO2-reduksjon gir resultater, og for avfall hadde museet en kildesorteringsgrad på over 75 prosent. Vi har involvert publikum i våre tiltak, og har derfor fem-fraksjoners kildesortering tilgjengelig i alle våre publikumsarealer.

Arrangementene våre gjennomføres med samme Miljøfyrtårn-krav som den øvrige virksomheten. I museets mattilbud gjøres det tiltak for å redusere matavfall, og museumsbutikkene legger vekt på rettferdig handel i egenproduksjon og øvrig sortiment.

Museet skal sikre at bærekraft og miljø er en naturlig del av vår virksomhet. I 2023 hadde museet derfor en rekke konkrete tiltak for å fremme gjenbruk og bærekraft innenfor kjernevirksomheten. I forbindelse med utstillingen «Laure Prouvost. Above Front Tears Oui Float» ble det utført målinger for å vurdere grad av sirkularitet i materiell brukt i utstillingsdesignet. Resultatene viste at bruk av modulbaserte, gjenbrukbare elementer i konstruksjon, bevisste materialvalg, og godt koordinert nedmontering ga høy grad av gjenbruk og resirkulering av utstillingsmateriell.

Bærekraftige utstillinger er høyt prioritert i Nasjonalmuseet, og fra høsten 2023 inngikk vi et samarbeid med Green Producers Club om å utvikle et måleverktøy for karbonutslipp for utstillingsproduksjon.

Innenfor konservering undersøkes temperaturparametere i utstillingsarealer med tanke på muligheten for en mer bærekraftig drift.

Nasjonalmuseet har deltatt på en rekke møter i nettverket «Næring for klima», som i regi av Oslo kommune skal bidra til at Oslo når sine klimamål.

Stiftelsen er ikke involvert i virksomhet som medfører forurensning av det ytre miljø.

AKTSOMHETSVURDERINGER

Nasjonalmuseet følger lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenhetsloven).

Vi arbeider aktivt, målrettet og planmessig med å fremme likestilling og mangfold, og for å hindre diskriminering. Vi forventer det samme av våre leverandører og forretningspartnere som vi krever av oss selv: at alle ansatte og andre som berøres av virksomheten behandles med respekt og verdighet. Vi forventer at leverandører og forretningspartnere opptrer med seriøsitet og aktsomhet for å unngå skader og negative konsekvenser for mennesker.

I aktsomhetsprosessen har vi kartlagt og vurdert risiko for både egen virksomhet og leverandørkjeden. Vi har gjennomgått leverandører av en vesentlig størrelse, og vurdert risikoen for brudd. Vi har ikke funnet indikasjoner på brudd på grunnleggende menneskerettigheter i dette arbeidet.

Nasjonalmuseet arbeider aktivt med å stille krav om sosialt ansvar, herunder respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsvilkår, i kontrakter med leverandører der dette er relevant. Dette gjør vi for eksempel gjennom å følge kravene i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår eller ved å stille krav til merkegodkjenning.

Vi har en stor leverandørmasse, og arbeider med å redusere antall leverandører. Vi kjenner våre store leverandører godt gjennom etablerte partnerskap over en lang periode.

En oppdatert redegjørelse for 2023 blir å finne på Nasjonalmuseets hjemmeside innen juni 2024.

USIKKERHETSFAKTORER OG RISIKO

De mest sentrale risikoene og største regnskapsmessige usikkerhetsfaktorene museet står overfor, er lavere inntekter som følge av reduserte offentlig tilskudd og fall i egeninntjeningen grunnet lavere besøkstall. Dette kan skje som følge av en ny pandemi, sikkerhetssituasjonen i verden rundt oss, utstillinger som ikke slår an hos publikum eller generelt dårligere økonomi i samfunnet.

Innen egeninntjening rettes hovedinnsatsen mot sponsorer og samarbeidspartnere, billettinntekter og medlemskap som følge av ambisiøse utstillinger, utleie og egenproduserte varer.

ØKONOMISKE FORHOLD

Samlet egenkapital pr. 31.12.2023 utgjør 179,3 mill. kroner, en økning på 1,9 mill. kroner fra 31.12.2022. Nedenfor vises en oversikt over utviklingen og resultatet av foretakets virksomhet og dets stilling:

- Bunden avsetning til innkjøp av kunst pr. 31.12.2023 utgjør 8,6 mill. kroner.
- Annen egenkapital pr. 31.12.2023 utgjør 170,7 mill. kroner.
- Driftsinntekter i 2023 utgjorde 1 020,1 mill. kroner mot 733,6 mill. kroner i 2022.
- Egeninntekter i 2023 utgjorde 111,3 mill. kroner mot 73,3 mill. kroner i 2022.
- Gaver og donasjoner i 2023 utgjorde 26,7 mill. kroner mot 29,9 mill. kroner i 2022.
- Driftskostnader i 2023 utgjorde 1 022,3 mill. kroner mot 1 048,0 mill. kroner i 2022, og driftsunderskuddet utgjorde 2,2 mill. kroner i 2023 mot 314,4 mill. kroner i 2022.
- Overskudd etter finansposter utgjorde 1,9 mill. kroner i 2023 mot et underskudd på 312,1 mill. kroner i 2022.
- Likviditeten i 2023 har vært tilfredsstillende. Bankinnskudd og kontanter er pr. utgangen av 2023 på 243,6 mill. kroner.
- Det er i 2023 aktivert investeringer for til sammen 0,5 mill. kroner. 2,1 mill. kroner ligger under anlegg under utførelse.

Fortsatt drift er lagt til grunn ved avleggelse av regnskapet, og det bekreftes at grunnlaget for fortsatt drift er til stede.

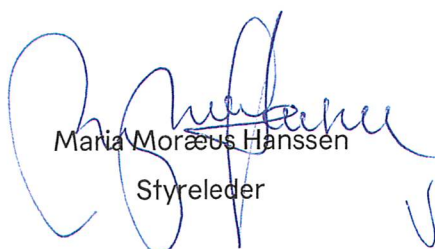
DISPONERING AV ÅRETS RESULTAT

Styret foreslår at årets overskudd på 1 921 433 kroner overføres til annen egenkapital.

ANDRE FORHOLD

Det er ikke tegnet forsikring for styrets medlemmer eller daglig leder for deres mulige ansvar overfor foretaket og tredjepersoner.

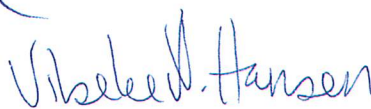
Oslo, 15. februar 2024

Maria Moræus Hanssen
Styreleder

Jan Grue

Styremedlem

Vibeke Waallann Hansen

Vibeke Waallann Hansen

Styremedlem

Ellen Tveit Klingenberg

Nestleder

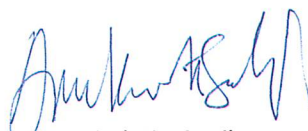
Mari Hvattum

Styremedlem

Axel Frederick Meyer

Styremedlem

Ann Kristin Sørli

Ann Kristin Sørli

Styremedlem

Ingrid Røynesdal

Ingrid Røynesdal

Direktør